

DE TOTA LA SEVA OBRA,
EL QUE MÉS M'AGRADA SÓN
ELS SEUS CONTES MEXICANS

José María
Murià

Membre de l'Acadèmia Mexicana de la Història

Recordatori de Pere Calders

Aviat farà cent anys justos que va néixer Pere Calders, pel meu gust un dels millors escriptors catalans. Ja sé que la meua pot ser una opinió molt subjectiva influïda per l'estimació personal, però també ho és així tota la literatura i, ben mirat, també ho és la història un bon tros.

POSATS A FER, deixo anar també que, de tota la seva obra, el que més m'agrada són els seus contes mexicans, que amb un català impecable aconseguen endinsar-nos en la complexa atmosfera dels habitants de la ciutat de Mèxic i del seu entorn, anomenats per ell mateix "gent de l'alta vall".

ÉS PRECISAMENT aquest el títol amb el qual aglutinà cinc magnífics relats publicats per primera vegada l'any 1957. Anys després, el 1980, vàrem llegir un conte llarg, *Aquí descansa Nevares*, que és una mena de paròdia d'excel·lent profunditat de la controvertida reforma agrària mexicana. Aquest text, em penso, devia inspirar-se precisament en els grans aiguats i les enormes inundacions que hi va haver l'any 1957.

MALGRAT HAVER-LA ESCRIT a Mèxic, segons diuen, va trigar uns vint anys a publicar-la, la qual cosa em fa témer que no s'hagués quedat amagat algun altre text "mexicà", acabat o no.

JOAN OLLER

AMB MOTIU DE la Fira del Llibre de Guadalajara de l'any 2004, que va tenir Catalunya com a convidada d'honor, vaig envoltar-me i em vaig atrevir a fer

una traducció dels dos títols esmentats, que van ser publicats en un sol volum pel Fondo de Cultura Económica. He d'agrair la confiança de la Tes-

sa Calders, qui m'hi autoritzà sense que li pogués oferir cap precedent en què basar-se. Suposo que hi van influir alguns records comuns de la nostra infantesa...

MAI EM VAIG IMAGINAR que em costaria tanta feina fer-ho! Com vaig recordar-me del que Tísner em deia sobre l'angoixa que tenien quan vivien a Mèxic que el seu idioma estava en gran perill i que, per això, sovint recorrien a paraules de

molt poc ús, per tal salvar-les de l'oblit. Afortunadament vaig trobar entre els llibres del meu pare, que no feia gaire que s'havia mort, els mateixos diccionaris utilitzats a Mèxic per Tísner i Calders i crec que me'n vaig sortir decorosament.

EM VA ANIMAR més que res el fet que ja hi havia una traducció d'aquests textos de l'any 1985, però a l'espanyol d'Espanya, de manera que se'm regiraven els budells de "sentir" parlar els personatges aquells com si fossin professors de la Complutense.

ALESHORES EM PENSAVA que seria la primera i última empresa traductora del català de la meua vida, però em vaig equivocar de mig a mig. Després, la vida m'ha portat a passar al nostre espanyol uns escrits sobre història de Califòrnia, però el més gros és que un bon dia, tot remenant papers, vaig fer un descobriment per a mi molt important: resulta que sempre hi ha algú que s'avança. La tardor de l'any 1965, la revista *Cóatl* de la Universitat de Guadalajara va publicar el conte de Calders titulat *El sistema Robert Heim* i al final diu ben clar: "traducción de J.M. Murià i Rouret". Jo no me'n recordo, però el director d'aquella revista, que encara és viu, m'ha dit que fins i tot ell mateix, que és un bon escriptor, l'havia retocat juntament amb mi, que tenia tota la barra dels vint-i-un anys.

Vivien a Mèxic amb l'angoixa que el seu idioma estava en gran perill i, per això, sovint recorrien a paraules de molt poc ús, per tal salvar-les de l'oblit

Estatut mort en combat

Josep Maria
Pasqual

Periodista i editor

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya està desapareixent de les nostres vides a marxes forçades. No podem dir que l'Estatut és mort políticament, perquè continua vigent en el repertori legal, però sí que és mort jurídicament i, sobretot, simbòlicament.

Jurídicament, l'Estatut

és mort perquè, per sobre del seu articulat (ja no diguem per sobre del seu preàmbul, sense validesa jurídica), s'imposen sistemàticament les sentències dels tribunals de justícia. En aquest sentit, si és cert que els tribunals de justícia tenen a veure amb la resolució de conflictes, els pronunciaments interminables de la justícia espanyola en matèries regulades estatutàriament han convertit l'Estatut en

una font de conflictes, més que en una eina de regulació pacífica de la voluntat del poble expressada democràticament.

En l'àmbit simbòlic, l'Estatut ha perdut aquells components èpic i mític que en altres èpoques el suportaven. El 32, Macià es va treure de sota el barret l'Estatut com a succedani de l'Estat català i el va saber vendre com un pas endavant nacional. El 38, amb la derogació, Franco

va convertir l'Estatut en símbol del martirologi. Tarradellas i l'Assemblea de Catalunya durant la clandestinitat van fer de l'Estatut el símbol de la recuperació. El 79 i a partir del 80, Pujol i la resta de forces parlamentàries van lloar els mèrits de l'Estatut com a eina de construcció de l'autogovern (si bé van amagar durant dècades a l'opinió pública que la Constitució espanyola era el mur de contenció impe-

netrable). L'any 2006 i següents, la unitat escènica liderada per Maragall en la maniobra de reforma no va poder ocultar que l'Estatut estava fent els últims cops d'efecte enmig de l'agonia. Avui, ni tan sols és possible trobar una edició impresa o en paper de la versió actualitzada de l'Estatut.

L'enquesta del CEO, segons la qual un 51% dels catalans votaria "sí" en un referèndum per la independència, evidencia que l'Estatut ha deixat de formar part significativa-ment de l'imaginari col·lectiu dels catalans en el present i, probablement, en

deixarà de formar part del tot en els pròxims anys. No podem dir encara que l'Estatut és mort, però sí que l'Estatut té a veure amb el segle XX, no amb el XXI.

Actualment, que la política es fa a base de sentències i no a base de lleis; i que el benestar de cada país té més a veure amb l'àmbit econòmic al qual pertany que amb els valors de la societat que el forma, la fórmula de l'Estatut no ens serveix perquè ens ha creat frustració. En el combat per la dignitat jurídica i econòmica hi haurem perdut l'Estatut. Mort en combat, descansi en pau.